

**Почитуван Претседателе на Владата на Република Северна Македонија,
г-дин Зоран Заев,
Почитувани дами и господа,
Почитувани гости и пријатели на Берзата,**

Најпрвин би сакал да ве поздравам и да ви се заблагодарам за учеството во работата на 20-та по ред годишна конференција на Македонската берза.

Минатата 2018 година беше доста успешна за Берзата, а по повеќе параметри и најдобра во последната деценија. Остварениот промет во првиот квартал годинава, при тргување со акции во БЕСТ системот, е на приближно исто ниво како лани. Позначајни надолни отстапувања има кај тргувањето со обврзници и блок трансакциите, но има и логични објаснувања за тоа (ланските многу големи блок трансакции кај банките и двете последователни котации на обврзници за денационализација). Ценовната перформанса на МБИ 10 во 2019 година засега е нешто под 6% во плус, после три претходни години во кој индексот континуирано се зголемуваше со двоцифрени проценти. Неодамна објавените неревидирани финансиски извештаи на котираните компании за 2018 година покажуваат дека нивната вкупна добивка е а 26% повисока од претходната година, иако во последниот квартал лани позитивната динамика како да се намалува.

Објективно, пазарот во целина денес се наоѓа во ситуација кога не се знае дали може добриот резултат брзо да се подобри или пак некои лимити засега се веќе достигнати. Ќе видиме дали изразениот оптимизам кај инвеститорите од минатата година ќе продолжи, дали ќе се појават некои нови инвеститори, и домашни и странски. Мора да се нагласи дека пазарот е прилично плиток. Воедно, структурата на инвеститорите последниве неколку години се темели првенствено на домашни физички лица. Оттука, карактеристика на нашиот пазар е немање јасно изразени „одредувачи на цени“ (т.н. price setters), каква што е праксата на развиените пазари, односно повеќе институционални инвеститори кои врз основа на темелна анализа ги формираат цените. Многу е битно дали позитивните неекономски случувања, како што е влезот во НАТО, очекуваниот почеток на преговорите со ЕУ и сл., ќе привлечат странски портфолио инвеститори на берзата кои веќе подолго време ни недостигаат.

Значи, потенцијал за уште една добра берзанска година секако дека постои, очекувањата на инвеститорите се сеуште позитивни, фундаментите на котираните компании се добри, но треба да се исполнат и некои други предуслови. Времето ќе го каже своето. Истовремено, прудентно е да се нагласи дека токму нараснатите очекувања генерирани од неекономските случувања, доколку се надминат определени рационални рамки, може да се трансформираат во ризичен фактор.

Почитувани,

Што можеме и што сакаме ние како Берза во овие услови да порачаме на овојгодишната конференција?

Прво, дека остануваме промотори на концептот за финансирање на бизнисите преку берзата, на дежурната тема за IPO-а. Сметаме дека додека не дојдеме во ситуација да ни се појавуваат неколку вакви емисии годишно не сме постигнале суштински квалитетен развој како пазар. Ние во Македонија и во регионот се уште немаме конзистентен образец акционерските друштва периодично да излегуваат на берза. Берзанскиот материјал е сеуште главно производ на приватизацијата. Оттука, креирање на окружување во кое некои компании повремено ќе решат да излезат на јавниот берзански пазар (да направат

т.н. going public), на сите регионални берзи им останува стратешка цел. Колку и да е ова зборувано, заложбите во овој правец мора да продолжат и понатаму. Тоа, очигледно, ќе биде долг процес.

Скоро, инициравме проект, со поддршка на Министерството за економија, чијашто цел е да се обезбедат средства со кои на домашните компании што ќе се охрабрат да направат IPO и да котираат на берза ќе им бидат надоместени трошоците поврзани со овој процес. Примерот за овој проект ни е една функционална шема во Бугарија. На овој начин ќе се обидеме да ја отстраниме трошковната пречка што компаниите кои размислуваат да се трансформираат и да котираат на берза често ја истакнуваат.

Во овој контекст, издавањето на т.н. перпетуална обврзница од страна на една домашна банка пред извесно време може и треба да даде сигнал кон сите потенцијални емитенти дека со одредена доза на креативност може да се дизајнираат финансиски инструменти што на кој било издавач можат да му помогнат во остварување на неговите краткорочни и/или долгорочни бизнис цели. Ова е потврда дека пазарот на хартии од вредност може да се искористи за прибирање нов капитал и дека нуди различни опции.

Второ, годинава ќе бидеме дел од еден нов проект на Европската банка за обнова и развој. Успеавме да ја вклучиме Македонија помеѓу шест држави од регионот што ќе бидат учесници во проектот. Станува збор за т.н. research coverage на котираните компании. Експерти од оваа област ангажирани од ЕБРД ќе изготвуваат и публикуваат анализи и инвестициски препораки за избрани котираните компании на шест берзи. Вакви анализи, на систематски начин, досега никогаш не се правеле кај нас. Ова ќе има влијание на состојбите што веќе ги спомнав, односно подобрување на процесот на формирање на пазарните цени. Инвеститорите на нашата берза конечно ќе добијат анализи и препораки за инвестирање, односно дали некои акции да ги продадат, купат или чуваат. Кон крајот на оваа година, на квартално ниво, на сајтот на SEELink (нашата заедничка компанија со берзите од Софија и Загреб) ќе може да се добијат анализи и инвестициски препораки за главните македонски котираните компании. Овие анализи наредните две години ќе бидат бесплатно достапни, а верувам ќе поттикнат и некои домашни финансиски институции да почнат да се бават со оваа важна активност во иднина.

Трето, Македонска берза споделува иста стратешка визија со неколку други берзи од регионот - да ја прошири лепезата на услуги и да понуди можности за пазарно финансирање на компаниите во сите фази од нивниот животен развој. Од нивното основање до формирање на акционерско друштво како најкомплексен организационен облик. Колоквијално кажано берзата сака да биде нешто како матичен финансиски доктор – што и да ви треба ќе ви даде упат каде и како. Секако, примарна определба останува да се привлечат акционерски друштва на берзанска котација, на најпрестижниот пазарен сегмент. Но, истовремено ќе го понудиме пазарниот концепт на финансирање и на малите компании. Со оглед дека во земјава нема функционални crowdfunding платформи, решивме да го примениме искуството од Хрватска. Таму Загрепската берза пред неколку години почна да соработува со иновативната меѓународна crowdfunding платформа на групацијата Funderbeam Market Limited. Ќе се обидеме да идентификуваме стартапи, но и позрели компании, што би можеле да приберат нов капитал преку оваа шема на колективно финансирање. Шемата овозможува пристап до инвеститори во над 100 земји, со што малите македонските компании ќе можат да се поврзат со глобалната инвеститорска сцена. Изминатите неколку месеци потпишавме ексклузивен договор со Funderbeam, обезбедивме поддршка од УСАИД, во рамки на нивниот Проект за развој на деловниот екосистем, потпишавме Меморандум за соработка со Фондот за иновации и технолошки развој. Завршните подготовки и регулативни усогласувања се во тек и

очекуваме некаде после годишните одмори оваа платформа да биде оперативна и на македонскиот пазар.

Четврто, неодамна Советот за развој на пазарот на капитал, кој функционира под покровителство и водство на Министерството за финансии, заклучи дека е потребно да се изработи детална стратегија што ќе ги утврди приоритетите за развој на пазарот, за потоа сите стејхолдери да преземат активности во различни области – соодветно усогласување на законите со европската регулатива, што понатаму со задолжителната котација (истата престанува во 2020 година), секогаш сензитивните даночни и пензиски прашања, унапредување на корпоративно управување и правата на малцинските акционери, финансиската едукација, евентуална приватизација и котација на државни компании итн. Берзата смета дека ваква стратегија е извонредно важна и максимално ќе придонесе во овој процес. Нема дилеми дека е време да формулираме една сеопфатна стратегија за тоа каде сакаме да биде пазарот на среден и долг рок.

Дами и господа,

За денешната конференција подготвивме повеќе содржини. Отвораме со специјална презентација на тема геополитика на Западен Балкан. Следи панел посветен на финансирање на корпоративниот развој и панел посветен на обврзниците. Нудиме и повеќе специјални презентации - зошто ни се потребни локалните берзи (како нашата); спојувања и преземања на финансиските институции во регионот; другата страна на подготовка на IPO; нови технологии... Значи, една прилично хетерогена програма, што, се надеваме, ќе ви се допадне.

Би сакал да истакнам дека ни претставува особена чест што Претседателот на Владата, г-динот Зоран Заев, ја отвори нашата конференција за што му искажуваме голема благодарност. Тоа е прв пат на нашите конференции да присуствува Премиер на Влада и за нас тоа претставува јасен сигнал за заинтересираноста на државните институции за понатамошен развој на македонскиот пазар на капитал.

Оваа конференција нема да можеше да се организира без поддршката којашто ја добивме од Витаминка (нашиот златен спонзор), Сава Осигурување, Сава Пензиско Друштво и Унибанка (сребрени спонзори) и Еуростандард банка, КБ Прво Пензиско Друштво, Македонски телеком и Рефинитив, (како останати спонзори). Тука се, секако, и Пријателите на конференцијата Бимилк и Жито Леб, како и нашиот верен медиумски покровител Капитал. Во име на Берзата и во лично име им изразувам голема благодарност.

На крајот, ја користам оваа прилика за да информирам дека пред неколку недели Македонска берза стана членка на Иницијативата за одржливи берзи (Sustainable Stock Exchanges Initiative). Оваа Иницијатива е формирана од страна на Генералното Собрание на Обединетите нации и има за цел градење и подобрување на капацитетите на берзите и регулаторите, промоција на одговорно вложување во компании со одржлив развој и унапредување на корпоративното однесување во доменот на заштитата на животната средина и општествената одговорност. Повеќе за оваа Иницијативата во краткото видео што следи.

Ви благодарам на вниманието и ви посакувам интересна конференција.